

Kompetansebehov i arbeidslivet – innspel frå Hardanger-Voss og Sogn

MRK For utdanningstilbod som ikkje er omtala særskilt mht ønske om opp- eller nedskalering er vårt ønske at tilboda vert vidareført på dagens nivå.

Innspel til dimensjonering av utdanningstilbodet 2022/2023:

1. Kompetansebehov vidaregåande opplæring skuleåret 2022-2023:

Utdanningsprogram	Kort skildring av behovet	Grunnlag for vurdering
Elektro og datateknologi vg1 og elenergi og ekom vg2	Fleire bedrifter i regionen trekker fram at det er stor mangel på elektrikarar. I Sogn er elevplassar godt dimensjonert i høve tal læreplassar. Kraftbransjen ønskjer seg fleire jenter.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien, kraft-/energibransjen, elektroverksemdar
Energimontør vg 3 Energioperatørfaget vg3	Ønske om å tilby undervisning ved Sogndal vgs som dekker teorien til vg3-eksamen for energimontørfaget og energioperatørfaget slik at lærlingar kan gjennomføre lærlingetida i regionen. Hardanger har eit tilbod som dekker behovet. Fleire bedrifter melder inn behov for lærling i energioperatørfaget.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien, kraft-/energibransjen, elektroverksemdar
Automatisering vg2 Automasjon vg3	Dei yrkesretta utdanningane er godt tilpassa bedriftene sine behov, og vi ser det som kritisk viktig å oppretthalde dette tilbodet. I Hardanger og særskilt i Odda er det planlagt stor vekst. Bedriftene i Sogn har særskild nytte av automasjonsfaget, som er direkte knytta til læreplassane i desse bedriftene. Tilbodet må ikkje byggjast ned. Næringslivet er gjennom intern opplæring med å tetta gap mellom kompetansebehov og utdanningstilbodet frå undervisningsinstitusjonane. Det er behov for klassar som tek føre seg automatisering (PLS), robotisering, og digitalisering – også kalla Industri 4.0	Behovsinnmelding frå næringslivet; t.d. havbruk prosessindustrien systemindustrien
Teknologi og industri vg1	Indre Sogn har behov for 4 vg1 klassar, dvs ein vg1-klasse til ved Sogndal vgs, for å kunne rekruttera til vg2-tilboda, spesielt til industriteknologi som har stort behov for lærlingar.	Behovsinnmelding frå næringslivet; prosessindustrien, systemindustrien

Industrieteknologi vg2	<p>Hardanger-Voss og Sogn sysselset ca 4400 i industrien. Dei yrkesretta utdanningane er godt tilpassa bedriftene sine behov og det er avgjerande at vi opprettheld dette tilbudet. Mange tilsette vil gå ut i pensjon. Blant utdanningane som bedriftene har særskild nytta av er TiP/Industrieteknologi og Automasjonsfaget, som er direkte knytta til læreplassar hos bedriftene. Fleire bedrifter etterspør kompetanse innan fagoperatør i produksjonsteknikk</p> <p>Det er kontinuerleg behov for tilgang på industrimekanikarar. I dag er det for få lærlingekandidatar og det er vanskeleg å rekruttera lærlingar for kvart år. Rekruttering pågår kontinuerleg og lokal tilgang på ressursane er avgjerande for bedrifta.</p> <p>Rekruttering av platearbeidarar pågår kontinuerleg og lokal tilgang på ressursane er avgjerande for bedrifta. Behov for fleire lærlingar enn det som blir formidla.</p> <p>Sogndal og Årdal skal samarbeide om programområde Teknologi- og industrifag for å dekke lokale behov.</p> <p>Det vert arbeidd med ein "Kongsberg-light"-versjon i samarbeid med SITEP, Sogn Opplæringskontor og Årdal Teknologipark.</p> <p>Her vil elevane få fordjupe seg innan automatisering (PLS), robotisering og digitalisering – også kalla Industri 4.0.</p>	Behovsinnmelding frå næringslivet; t.d. prosessindustrien, systemindustrien
Kjemiprosess- og laboratoriefaget vg2	<p>Dei yrkesretta utdanningane er godt tilpassa bedriftene sine behov, og vi ser det som kritisk viktig å oppretthalde tilbudet ved Odda vgs og Årdal vgs. Det er viktig å vera tydeleg på kva moglegheiter som finst på dei ulike skulane.</p>	Behovsinnmelding frå næringslivet; t.d. havbruk prosessindustrien systemindustrien
Køyretøy vg2	<p>Bilmekanikar for tunge køyretøy og lette køyretøy er kompetanse som fleire bedrifter har behov for. Dette gjeld for heile Hardanger-Voss og Sogn.</p>	Behovsinnmelding frå næringslivet; t.d. Transportselskap Entreprenørbedrifter Renovasjonsselskap Kommunar
Transport og logistikk vg2	<p>Behov for ny linje ved Kvam VGS. Mange av yrkessjåførane vil gå av med pensjon dei næraste åra.</p>	Behovsinnmelding frå næringslivet; t.d. Transportselskap Entreprenørbedrifter Renovasjonsselskap Kommunar
Bygg- og anleggsteknikk vg1 /teknologi- og	<p>Det er auka behov for fagarbeidar i byggfag, særleg inneber koronasituasjonen og redusert tilgang</p>	Behovsinnmelding frå næringslivet; Renovasjonsselskap

industrifag vg1 og anleggsteknikk vg2	til utanlandsk arbeidskraft at bransjen treng fleire nyutdanna. Vurderinga er at tilbodet til anleggsteknikk vg2 og tømrrar vg2 bør oppretthaldast slik det er i dag. Behov for anleggsmaskinfører.	Entreprenørbedrifter Kommunar
Sal, service og reiseliv vg1 Sal og reiseliv vg2	Sogndal og Voss vgs har desse tilboda som er rett dimensjonert slik det er i dag og som bør vidareførast. Reiseliv er stor næring som etterspør arbeidskraft med denne kompetansen.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Overnatting Servering Handel
Restaurant- og matfag vg1 Kokk- og servitørfag vg2	Reiseliv og serveringsbransjen har behov for lærlingar. I regionen vart det før korona sett i gang mange konkrete tiltak for å rekruttera til faget. Det siste året har mange tiltak blitt sett på vent, og vil no bli teke opp att som før-koronatida. Aktuelle løysingar kan vera kvalifisering etter Gloppen-modellen eller kombinasjonsklassar samansett av vaksne inkl. minoritets-språklege og dei med ungdomsrett. I Hardanger er det mange reiselivs-verksemdar som har stort behov for kompetanse og det er sterkt ønskje om å få slik utdanning til Odda.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Overnatting Servering Handel
Helsefagarbeidar	Stort behov på kort og lang sikt i vår region grunna pensjonsavgang og auka tal eldre. Gode erfaringar med kombinasjonsklassar for vaksne innvandrarar og dei med ungdomsrett (Høyanger) og samarbeid mellom skulane. Dette er med på å sikre tilbodet over tid. Erfaringar er at det er god formidling av lære plassar. Gloppen-modellen har vore gjennomført i Sogndal. Det bør vurderast kombinerte løysingar for ungdommar og vaksne. Det kan fylla nødvendige klassar.	Statistikkgrunnlaget til fylkeskommunen. Behovsinnmelding frå kommunane
Barne- og ungdomsarbeidar	Behov grunna pensjonsavgang.	Behovsinnmelding frå kommunane
Påbygging til generell studiekompetanse vg3	Viktig å sikre tilbod om påbygg til generell studiekompetanse etter yrkesfagutdanning slik at dei som ønskjer det har moglegheit til å søkje høgskuleutdanning. For kvalifisering til studie bør det kunne leggjast til rette for auka bruk av nettundervisning.	Behovsinnmelding frå privat og offentleg sektor
Studiespesialiserande	Tilboda bør vidareførast slik at ein sikrar full fagbreidde til programfaga på vg2 og vg3.	Behovsinnmelding frå privat og offentleg sektor
Informasjonsteknologi og medieproduksjon Vg1 Informasjonsteknologi Vg2	Aukande etterspørsel etter denne kompetansen i Hardanger-Voss. Tilgang på lære plassar er stabilt eller litt aukande. Viser også til at betydninga av digitalisering vert større gjennom koronapandemien.	Behovsinnmelding frå NAV Kunnskapsgrunnlaget

Det er viktig å kunne tola svingingar i søkjartalet til vidaregåande skulane utan at det fører til drastiske endringar i tilbodet. Fleksible modellar med rom for halve grupper i år med låge elevtal, kombinasjonsklasser (vaksne og unge) og digital undervisning er tiltak som bidreg til at utdanningstilboda kan vidareførast. Føreseieleg utdanningstilbod er viktig for å klare å utvikla samarbeid mellom næringsliv, kommunar og vidaregåande opplæring.

Erfaringane er at det er god formidling av læreplassar i Hardanger-Voss og Sogn, noko som tilseier at dimensjoneringa har treft arbeidskraftbehova. Innan fleire utdanningar har Sogn fleire læreplassar enn elevar. Arbeids- og næringsliv må ta imot også minoritetsspråklege til praksisplassar. Ein ser at minoritetsspråklege elevar er like flinke, men strevar med å få lærekontraktar.

Justeringar av nærskuleområde bør vurderast slik at ein sikrar eit variert og breitt studietilbod ved dei vidaregåande skulane i regionen.

Vi forventar at Vestland fylkeskommune legg betre tilrette for desentraliserte tilbod til lærlingar som manglar teori. Dagens situasjon der lærlingar frå distriktet må til Bergen for teoriundervisning er ikkje eit tilfredsstillande tilbod for vår region.

2. Kompetansebehov fagskule:

Utdanning	Kort skildring av behovet	Grunnlag for vurdering (gjerne namn på bedrift)
Elkraft	Det er behov for personell med teknisk bakgrunn frå fagskule til fleire bedrifter i regionen og etterspørselen etter arbeidskraft med vil auka dei nærmaste åra. Behov for vidareutdanning av operatørar i drift og vedlikeholdspersonell.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Kraft-/energibransjen
Automatisering	Som over	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien
Prosessteknikk	Som over	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien
Maskinteknikk	Som over	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien
Reiseliv og opplevingsbasert turisme	Reiselivet er viktig næring i regionen der det er behov for bransjekompetanse innan utvikling av kvalitetsopplevingar. Hardanger og Sogn burde ha eit fagskuletilbod innan reisleiv, gjerne lik nyoppretta skule på Geilo. Det er tette band mellom reiseliv og landbruk. Kan felles fagskule vera ei løysing?	Behovsinnmelding frå næringslivet; Overnatting Servering
Fagskuleingeniør	Behov for kompetanse innan mekanisk konstruksjon og kompetanse innan hydraulikk og elektro. Her må det til ei kvar tid vera tilgang til ingeniørar.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien Entreprenørverksemder

3. Kompetansebehov høgskule/universitet:

Regionane er ulike og det er behov for å ta i bruk «hybride» undervisningsformer for å møte kompetansebehova i arbeids- og næringsliv.

Høgskulen på Vestlandet (HVL) bør tilby desentraliserte utdanningar i større grad enn til no. Undervisningstilbodet bør gjennomførast så lokalt som mogleg. Lang reiseveg til Campus gjer at mange kandidatar ikkje startar på høgskulestudie. Omstilling, meir desentrale tilbod og meir bruk av digital undervisning må til for å få fleire til å ta høgskuleutdanning.

Mange av dei som tek fagbrev og fungerer vidare i jobben modnast slik at dei ofte vert svært gode 'emne' for vidareutdanning. Vi ser også at ein del samstundes "låser seg" til hus og familie (noko som også er svært bra), men forhindrar at dei tar vidareutdanning då dei ikkje har gode nok lokale tilbod, og ikkje kan reisa.

Vi meiner derfor at det bør etablerast eit betre desentralisert høgskuleutdanningstilbod også i Hardanger/Voss og flagga dette som eit tydeleg satsingsområde. Med å prioritera dette vil fylkeskommunen byggja opp under alle næringar, samt det offentlege behovet.

For Hardanger-Voss og Sogn vil sjukepleiar, reiseliv og digitalisering vera prioriterte fag for oppretting av desentraliserte tilbod gjennom HVL.

Vi vil presisere at vi truleg må vente oss ein auka omstillingshastigheit i framtida. Det er difor viktig med desentraliserte tilbod både av kort- og langvarig karakter som speglar dette. Det betyr igjen stor grad av fleksibilitet i tilboda og at tilboda vert tilpassa behovet.

Utdanning	Kort skildring av behovet	Grunnlag for vurdering
Ingeniør (energi, elektro)	Behov for energiingeniør, gjerne med energimontørbakgrunn. Elektroingeniør – elektrifisering og digitalisering og med økonomi	Behovsinnmelding frå næringslivet; Energibransjen Prosessindustrien Systemindustrien Konsulentverksemdar
Ingeniør (automasjon)	Fleire bedrifter melder om behov for ingeniørar innan automasjonsretningar.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien
Ingeniør (mekaniske fag)	Behov for ingeniørar med kompetanse innan mekanisk konstruksjon og hydraulikk	Behovsinnmelding frå næringslivet; Prosessindustrien Systemindustrien
Ingeniørar (byggtekniske fag)	Kommunane har behov for ingeniørkompetanse innan byggtekniske fag.	Behovsinnmelding frå kommunane
Master/ Phd - uorganisk kjemi - organisk kjemi/biokjemi - kybernetikk - matematikk - fysikk - IT - maskin	Behov for master/phd-utdanna i Sogn innan fagområda: uorganisk kjemi og kybernetikk, matematikk/ fysikk, IT, maskin og andre tradisjonelle ingeniøryrke (ca 15 personar pr år)	Behovsinnmelding frå næringslivet

	Frå 2023/2024 basert på planlagde realiseringar treng industriklynga i Sogn master/phd-utdanna innan organisk kjemi /biokjemi og kybernetikk /fysikk/ maskin (ca 20-45 personar pr år)	
Økonomi / administrasjon,	Behov på sikt for bachelor eller masterutdanna	Behovsinnmelding frå næringslivet; Offentleg og privat sektor
Sosialt arbeid, vernepleie og barnevern (bachelor og mastergrad)	Behov for bachelorutdanna. Forslag til ny barnevernslov stiller krav om barnevernsfagleg mastergrad frå 2031 for personell som utfører visse kjerneoppgåve. Dei som allereie er tilsett kan få oppfylt kompetansekravet ved å kombinera vidareutdanning og arbeidserfaring. Det er vil derfor vera behov for masterutdanning og vidareutdanning for dei som er tilsett.	Behovsinnmelding frå kommunane
Vidareutdanning innan fleire område	Fleire bedrifter tek opp behovet for vidareutdanning innan: leiing, økonomi, IT, marknadsføring og HR og kortare studieløp enn bachelor.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Privat og offentleg sektor
Sjukepleiarar	Det er stort behov for sjukepleiarkompetanse fordi kommunane får nye oppgåver og mange av dei som er sjukepleiarar nærmar seg pensjonsalder. Prognoser viser at sjukepleiarar er av dei yrkesgruppene det vil vera størst mangel på i åra som kjem. Viktig med deltidsutdanning der tilsette kan ta studiet der dei bur. Høgskulen bør vurderer y-vegen for sjukepleiarutdanninga slik ein har praktisert for ingeniørutdanninga med gode erfaringar	Kunnskapsgrunnlaget til fylkeskommunen. Behovsinnmelding frå kommunane.
Grunnskulelærarar	Det er venta stor utskifting innan 5-10 år	Behovsinnmelding frå kommunane

	fordi mange lærarar vil gå av med pensjon.	
Vidareutdanning for lærarar i grunnskulefag, fagområde for barnehagelærarar og innan spesialpedagogikk	Kompetansekrava for lærarar er forsterka for kort tid tilbake. Det er fortsatt sterkt fokus på tilpassa opplæring slik at vi treng lærarar med kompetanse innan spesialpedagogikk. Det er behov for spesialpedagogikk i barnehage.	Behovsinnmelding frå kommunane
Leiarutdanning inkl økonomi og administrasjon	Ønske om leiarutdanning på mellomleiarnivå	Behovsinnmelding frå fleire kommunar
Reiseliv	Ønske om at høgskulen også tilbyr Y-veg innan reiseliv. Då treng ein ikkje ein omvegen om påbygg.	Behovsinnmelding frå næringslivet; Overnatting Servering Handel